

RAPPORT

Quicksan financiële dragers Pasgeld

In opdracht van Gemeente Rijswijk

S.H. Casier

26 augustus 2021 | Versie 2.0

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Samenvattend overzicht potentiële financiële dragers	4
3. Toelichting potentiële financiële dragers	6
4. Conclusie	19
5. Bijlage	20

1. Inleiding

De gemeente Rijswijk werkt aan de ontwikkeling van RijswijkBuiten. Het gebied Pasgeld maakt onderdeel uit van deze ontwikkeling en is gelegen tussen de A4, de Vliet en het spoor. De gemeente Rijswijk beoogt een budgetneutrale ontwikkeling van Pasgeld, conform de randvoorwaarden die de gemeenteraad voor de ontwikkeling heeft meegegeven.

De grondexploitatie voor de ontwikkeling van RijswijkBuiten staat om verschillende redenen onder druk. Waterberging en klimaatadaptatie leggen bijvoorbeeld druk op de hoeveelheid uitgeefbare grond in het plangebied. Ook is de wens om Pasgeld goed aan te sluiten op (regionale) recreatieve en ecologische verbindingen en de bestaande natuurwaarden in het gebied zoveel mogelijk te behouden. Om deze redenen heeft de gemeente Rijswijk TwynstraGudde verzocht om een quickscan op te stellen naar mogelijke financiële dragers.

Werkwijze

Voorliggende quickscan is tot stand gekomen op basis van deskresearch. De quickscan is tijdens het zomerreces van 2021 uitgevoerd. Dit liet weinig ruimte voor het voeren van gesprekken met contactpersonen bij potentiële subsidieverstrekkers over uitputting van de regeling en/of kansrijkheid van een aanvraag vanuit Pasgeld.

Voor voorliggende quickscan is gekeken naar brede financiële kansen, met extra aandacht voor groen en water. De quickscan is een momentopname van juli/augustus 2021. De subsidiewereld is constant in beweging en een actualisatie van mogelijke kansen over enige tijd is wenselijk. In de quickscan is getracht toekomstige regelingen en/of koppelkansen al te signaleren.

Leeswijzer

De quickscan is opgebouwd uit 3 hoofdstukken. In hoofdstuk 2 vindt u een totaaloverzicht van regelingen die relevant zijn voor Pasgeld, met kerninformatie over de betreffende regeling. Hoofdstuk 3 vormt een toelichting op deze samenvattende tabel en geeft in meer detail inzicht in de eigenschappen van een regeling. In hoofdstuk 4 concluderen we tot slot op basis van het voorgaande wat de prioritaire kansen voor Pasgeld zijn. In de bijlage is een lijst opgenomen van geconsulteerde bronnen.

2. Samenvattend overzicht potentiële financiële dragers

De tabel hieronder geeft in alfabetische volgorde de potentiële financiële dragers en koppelkansen voor Pasgeld weer. Van elke kans is de naam, de subsidieverstrekker, het voor Pasgeld relevante (deel)thema en de orde grootte van de regeling opgenomen. Regelingen en subsidies waarvoor de inschrijffperiode ten tijde van het schrijven van deze rapportage al gesloten was, zijn niet opgenomen (wanneer er ook geen directe aanleiding bestaat om verlenging van de regeling te voorzien).

De ontwikkeling van Pasgeld voldoet niet zonder meer aan alle voorwaarden van deze regelingen. In het volgende hoofdstuk is telkens een selectie aan voor Pasgeld belangrijke subsidievoorwaarden opgenomen, waaronder ook de cofinancieringsvoorwaarden. Een deel van de onderstaande kansen zal de druk op de GREX voor Pasgeld mogelijk kunnen verlichten, andere kansen zijn koppelkansen en mogelijke relevante regelingen en programma's die in de nabije toekomst voorzien zijn.

	Naam	Verstrekker	Thema	Bedrag
1.	Bijdrageregeling Economisch Vestigingsklimaat	Metropoolregio Rotterdam/Den Haag	Vestigingsklimaat	In totaal ca. €4 miljoen beschikbaar voor subsidies.
2.	European Urban Initiative	Europese Unie	Duurzame Stedelijke Ontwikkeling	In totaal naar verwachting €500 miljoen beschikbaar voor onder meer pilot-subsidies.
3.	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling/Kansen voor West III	Europese Unie	Klimaat	Onbekend. Binnen Kansen voor West II was er in totaal €190 miljoen beschikbaar
4.	Gezonde Leefomgeving	Provincie Zuid-Holland	Gezondheid	Geen subsidieregeling. Voor de uitvoering van het programma is €2 mln beschikbaar t/m 2023.
5.	Gezond Natuur Wandelen	Provincie Zuid-Holland	Recreatie	In totaal €20.000 subsidie beschikbaar voor 2021.
6.	Klimaatadaptatie met Perspectief	Delfland	Klimaatadaptatie	In totaal €75.000 subsidie beschikbaar voor 2021.
7.	Knelpuntenpot sociale huur en middenhuur	Provincie Zuid-Holland	Woningbouw	Subsidiebijdrage van €1250-€5000 per woning.
8.	Kwaliteitsimpuls recreatiegebieden	Provincie Zuid-Holland	Recreatie	Subsidies van minimaal €10.000, maximaal €450.000.
9.	LIFE	Europese Unie	Natuur	Subsidies van tussen de €1 mln - €3 mln.
10.	POP3 Watersystemen	Zuid-Holland	Klimaatadaptatie	Onbekend. Voor 2021 is de regeling gesloten, maar een vervolg is voorzien.
11.	Programma Natuur	Rijksoverheid	Natuur	Budget (€28,2 mln voor Zuid-Holland) voor komende 3 jaar lijkt al gealloceerd.

12.	Sociale Woningbouw regio Haaglanden	Provincie Zuid-Holland	Woningbouw	Subsidie van €7500 per sociale huurwoning met een maximum van €900.000.
13.	Specifieke Uitkering Schone Lucht	RVO	Gezondheid	Subsidie van maximaal €500.000 voor een emissieverlagend project en €100.000 voor een (bijv. innovatief) 'overig' project.
14.	Stad- en Landverbindingen	Provincie Zuid-Holland	Recreatie	Subsidie van minimaal €10.000 en maximaal €100.000.
15.	Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap Zuid-Holland	RVO	Natuur	In totaal €20.000.000 voor inrichting en €35.000.000 voor functiewijziging beschikbaar in 2021. Normbedragen per type natuur.
16.	Subsidies Vervoersautoriteit	Metropoolregio Den Haag/Rotterdam	Recreatie	Subsidie van minimaal €25.000
17.	Uitvoeringsagenda Rijke Groenblauwe Leefomgeving	Provincie Zuid-Holland	Natuur	-
18.	URBACT IV	Europese Unie	Duurzame stedelijke ontwikkeling	-
19.	Vliegende Brigade	Provincie Zuid-Holland	Woningbouw	Subsidie van maximaal €150.000
20.	Woningbouwimpuls, 3 ^e tranche	Rijksoverheid	Woningbouw	In totaal €250 mln voor subsidies beschikbaar.
21.	Woonvormen senioren Zuid-Holland	Provincie Zuid-Holland	Woningbouw	Subsidie van maximaal €5000 per woning

3. Toelichting potentiële financiële dragers

3.1. Bijdrageregeling economisch vestigingsklimaat– Metropoolregio

Rotterdam/Den Haag

Doel

Economische kracht en het woon- en leefklimaat van de metropoolregio Rotterdam Den Haag versterken.

Subsidiehoogte

De totale programmabegroting voor 2021 voor programma 3 (Economisch Vestigingsklimaat) is €4.089.661. De bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat kan binnen deze begroting cofinanciering aan gemeenten beschikbaar stellen voor projecten die bijdragen aan het economisch vestigingsklimaat.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

- Een project moet bijdragen aan een van de doelen van de strategische agenda MRDH 2022;
 - Voor vergroening/behoud van groen in Pasgeld is de programmalijn 'stimuleren van groen en recreatie als vestigingsfactor' interessant.
- Minimale cofinanciering van 50% op het project is vereist;
- Het project moet een regionaal effect hebben;
- Het project moet binnen zes maanden starten.

Vervolg

Een aanvraag behelst een aanvraagformulier met een sluitende projectbegroting en projectplan en kan elk moment worden ingediend.

3.2. European Urban Initiative – EU

Doel

Het European Urban Initiative (EUI) is nog in ontwikkeling. Het doel van de EUI is *'to strengthen integrated and participatory approaches to sustainable urban development and provide a stronger link to relevant EU policies, and in particular, cohesion policy investments*. Vrij vertaald, beoogt het initiatief om geïntegreerde en participatieve benaderingen voor duurzame verstedelijking te versterken en om daarbij een sterkere link naar EU-beleid te bewerkstelligen.

Subsidiehoogte

Naar verwachting komt voor het EUI in totaal €500 miljoen beschikbaar.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

Nog onbekend. De verwachting is dat een groot deel van het budget bestemd zal worden voor innovatieve projecten voor stadsontwikkeling.

Vervolg

Het EUI wordt naar verwachting vanaf 2022 opengesteld voor steden (of samenwerkingsverbanden van steden).

3.3. Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) - EU

Doel

Versterken van het regionaal concurrentievermogen.

Subsidiehoogte

Binnen Nederland worden er vier regionale programma's opgesteld. Voor Rijswijk is het programma 'Kansen voor West' relevant. Een operationeel programma Kansen voor West III is in voorbereiding (opvolger van Kansen voor West II).

Belangrijkste subsidievoorwaarden

EFRO is primair gericht op innovatie en het opschalen van innovatie. Het operationeel programma van Kansen voor West III zal het kader vormen waarbinnen EFRO-subsidies worden uitgekeerd. Uit de 60%-versie van het operationeel programma blijkt dat 'klimaat' een belangrijk thema wordt voor Kansen voor West III en er naar verwachting calls, subsidies en kapitaal gericht zullen worden op onder meer klimaatadaptatie. Voor Pasgeld biedt dit mogelijk kansen voor het toepassen van innovatieve (groene) klimaatadaptatieve maatregelen in het gebied, evenals maatregelen voor de beperking van de milieudruk van de ontwikkeling op haar omgeving.

Vervolg

Naar verwachting wordt het operationeel programma voor Kansen voor West III eind september aangeboden bij de Europese Commissie. Rijswijk zou de vaststelling van het definitieve operationeel programma en de daaruit volgende calls en subsidies in de gaten moeten houden.

3.4. Gezonde leefomgeving – Provincie Zuid-Holland

Doel

Een gezonde en veilige leefomgeving voor alle inwoners van Zuid-Holland.

Subsidiehoogte

Er is geen sprake van een concrete subsidieregeling, maar de provincie heeft voor 2021-2022 wel €1.1 miljoen euro vrijgemaakt en voor 2023 €0.9 miljoen. Dit budget zal onder meer worden ingezet voor de realisatie van pilots. De gemeente Rijswijk zou kunnen kijken of er ruimte is voor de pilot Pasgeld binnen het programma, waarbij bijzondere aandacht uit zal gaan naar een groene leefomgeving die uitnodigt tot beweging en ontspanning.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

Omdat het geen formele subsidieregeling betreft, zijn er ook geen formele voorwaarden. De provincie heeft al enkele pilots benoemd, maar wellicht is er ruimte om hier voor Pasgeld op aan te sluiten in 2021 of 2022. Het behouden van lokaal groen en uitnodigen tot recreatie in dat groen, sluit uitstekend aan op de agenda van de provincie die gericht is op positieve gezondheid.

Vervolgstappen

De gemeente Rijswijk zou ambtelijk kunnen verkennen met de provincie of een pilot mogelijk is en wat de provincie kan betekenen bij het creëren van een groene en gezonde leefomgeving in Pasgeld.

3.5. Gezond Natuur Wandelen – Provincie Zuid-Holland

Doel

De betrokkenheid van burgers verhogen bij bestaande groengebieden en groene ruimte, waarbij wordt ingezet op het verlagen van drempels om te wandelen in deze groene ruimte door middel van georganiseerde wandelingen.

Subsidiehoogte

In 2021 is €20.000 beschikbaar gesteld.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

- Een project waarmee het aanbod van wandelingen wordt vergroot;
- De activiteit draagt bij aan de groenbeleving en de betrokkenheid van de Zuid-Hollandse burger bij het groen;
- Binnen een half jaar na de subsidieverlening moet gestart worden met de uitvoering.

Voor Pasgeld zou aanspraak gemaakt kunnen worden op deze regeling, bijvoorbeeld om het groen in Pasgeld-Oost (deels) te behouden en te versterken. Op dit moment ligt er nog geen uitgewerkt project op het gebied van groenbeleving klaar om in te dienen, dus is de kansrijkheid van een tijdige indiening niet heel groot. Mogelijk krijgt de subsidieregeling voor volgende jaren echter een vervolg.

Vervolgstappen

Een aanvraag kan worden ingediend tussen 1 juli en 1 september 2021. De aanvraag bevat een omschrijving van de versterking van het aanbod, hoe vrijwilligers betrokken worden, de rol van betrokken gemeenten en partners en een planning.

3.6. Klimaatadaptatie Met Perspectief – Delfland

Doel

Stimuleren van waardevolle initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan het vergroten van de slagkracht en effectiviteit van de beweging Klimaatadaptief Delfland.

Subsidiehoogte

Maximaal 100% van de daadwerkelijke kosten. In 2021 is €75.000 beschikbaar voor deze werkwijze.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

De subsidiabele activiteit levert een bijdrage aan het klimaatbestendig maken van Delfland. Dit hoeven geen fysieke maatregelen te zijn, maar het kan ook gaan om bijeenkomsten, onderzoek of andersoortige activiteiten. Verder zijn voorwaarden:

- Indienen vooraf aan de voltooiing van de activiteit(en);
- In bezit zijn van een offerte of onderbouwing van de kosten;

- Overheidspartijen kunnen geen aanvraag indienen.
 - De gemeente mag wel als intermediair optreden voor een derde partij (bijvoorbeeld de ontwikkelaar voor Pasgeld-Oost).

Vervolg

Er kan een intakeformulier worden ingevuld die verstuurd kan worden naar subsidieklimaatadaptatie@hhdelfland.nl.

Hierbij dient vermeld te zijn wat het doel is van het initiatief, wat de hulpvraag, planning en kosten zijn. Delfland neemt vervolgens contact op om het initiatief te bespreken.

3.7. Knelpuntenpot sociale huur en middenhuur - provincie Zuid-Holland

Doel

Het versnellen van de realisatie van zelfstandige en onzelfstandige woningen sociale huur en middenhuur.

Subsidiehoogte

In 2021 is er €8.000.000 beschikbaar en gemeenten kunnen per zelfstandige betaalbare woning een bijdrage van €5000 vragen en voor een onzelfstandige woning €1.250, met een maximale subsidie van €500.000.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

De gemeente mag één aanvraag per kalenderjaar aanvragen. Voor 2021 heeft de gemeente Rijswijk al een aanvraag ingediend, maar deze regeling wordt in 2022 opnieuw opengesteld. Voorwaarden zijn onder meer:

- Het woningbouwproject kent een financieel tekort;
- Het project staat in een door de Gedeputeerde Staten aanvaard regionaal Woningbouwprogramma, of wordt gerealiseerd binnen bestaand stedelijk en dorpsgebied of staat op de 3 ha kaart van de provincie;
- Er moet minimaal 30% sociale huur worden gerealiseerd;
- Het project mag geen eerdere subsidie hebben ontvangen van de provincie Zuid-Holland;
- De bouw start uiterlijk 2 jaar na subsidieverlening.

In Pasgeld-West is minder sociale woningbouw voorzien dan 30%, maar Pasgeld-Oost zou aan dat criterium kunnen voldoen. Het oorspronkelijke plan voor Pasgeld-Oost kende geen tekort, maar voor een stedenbouwkundige variant met minimaal 30% sociale huur en meer klimaatadaptieve maatregelen en lokaal groen, zou dat tekort wel kunnen bestaan.

Vervolgstappen

Voor 2022 kunnen aanvragen worden ingediend tussen 1 mei en 31 december. Voor het indienen van een aanvraag dient een vragenlijst en Projectplan opgesteld te worden. Een conceptaanvraag kan worden afgestemd via w.herweijer@pzh.nl.

3.8. Kwaliteitsimpuls recreatiegebieden – Provincie Zuid-Holland

Doel

Gebieden aantrekkelijker maken voor inspanssen en ontspannen.

Subsidiehoogte

Voor 2021 is het deelplafond €1.500.000. De subsidie is minimaal €10.000 en maximaal €450.000.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

- Het gebied is openbaar toegankelijk;
- Het beheer en onderhoud is voor minimaal zeven jaar aantoonbaar geborgd;
- Het gebied is opgenomen op de kaart behorend bij het openstellingsbesluit voor de subsidie.

Pasgeld voldoet vooralsnog alleen aan het laatste criterium. De provincie Zuid-Holland heeft de groene strook tussen Rijswijk en Delft in hun kaart benoemd als stedelijke groenstructuur en daarmee kan voor investeringen in dat gebied deze regeling worden aangewend (althans, zo lijkt het, de kaart is niet heel goed leesbaar). Pasgeld voldoet momenteel nog niet aan het eerste en tweede criterium, maar zou daar wellicht wel aan kunnen gaan voldoen.

Vervolgstappen

Een aanvraag kan worden ingediend van 1 juli 2021 tot en met 15 september 2021. Voor de aanvraag dient een projectplan te worden opgesteld. Een aanvraag kan worden afgestemd via uitvoeringgroen@pzh.nl.

3.9. LIFE – Europese Unie

Doel

Het realiseren van het Europese milieu-, energie-, en klimaatbeleid, zoals de Europese Green Deal. Een project dient bij te dragen aan een oplossing voor een Europees probleem rond milieu, natuur of klimaat.

Subsidiehoogte

De bijdrage van de Europese Commissie aan een LIFE-project is gemiddeld tussen de €1 en €3 miljoen. Een LIFE-subsidie kan tot 55% bijdragen aan de kosten van een project. De gemeente Rotterdam ontving eerder €3,3 miljoen subsidie voor een project voor het verduurzamen van het Rotterdams dakenlandschap en €2,8 miljoen voor het klimaatbestendiger en groener maken van Nieuwe Maas en Zomerhofkwartier.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

De subsidievoorwaarden verschillen per 'call' en project. Voor 2021 zijn er bijvoorbeeld calls voor 'nature & biodiversity' en 'circular economy and quality of life'.

Vervolgstappen

Het aanvragen van Europese subsidies vraagt tijd en er wordt vaak hevig geconcurrereerd op de beschikbare budgetten. De eerste stap is om contact op te nemen met RVO om een projectidee te bespreken en de kansrijkheid gezamenlijk in te schatten. Mogelijk is voor de kansrijkheid van het project opschaling nodig en/of samenwerking met andere partijen. Contact opnemen met RVO kan via life@rvo.nl. Een gemiddelde LIFE-aanvraag duurt 6 tot 9 maanden. Bij interesse van de gemeente Rijswijk in een LIFE subsidie kan de gemeente op 24 augustus het webinar van RVO volgen over de LIFE-calls voor 2021.

3.10. POP3 Watersystemen Zuid-Holland – Provincie Zuid-Holland

Doel

Verbetering van de waterkwaliteit en vergroting van het waterbergend vermogen van de waterlichamen die gelegen zijn in de beheergebieden van Rijnland, Delfland, De Stichtse Rijnlanden en Schieland en de Krimpenerwaard.

Subsidiehoogte

In 2021 werd € 7.460.000 beschikbaar gesteld, waarvan € 2.300.000 voor Delfland, maar deze regeling is inmiddels gesloten voor aanvragen.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

De openstelling voor 2021 is op 17 juli gesloten. Dit is de zesde keer dat een POP-subsidie voor watersystemen wordt opengesteld, dus het is goed mogelijk dat er nog een zevende openstelling zal volgen. De subsidie was bedoeld voor investeringen in watersystemen, mits deze niet worden uitgevoerd om aan een wettelijke verplichting te voldoen. De investeringen hoefden niet per se plaats te vinden op een landbouwbedrijf, maar er diende wel een relatie van de activiteit met landbouw te bestaan. Voor een eventuele aanvraag voor Pasgeld, verdient de relatie tussen klimaatadaptatie in/om Pasgeld en landbouw dus aandacht.

Vervolg

In de transitieperiode 2021 tot en met 2022 gaat POP3 door als POP3+. Voor een toekomstige openstelling is het wenselijk om GS-besluiten tot openstelling te monitoren.

3.11. Programma Natuur – Rijksoverheid

Doel

Een goede basiskwaliteit van natuur binnen én buiten natuurgebieden en het bevorderen van de transitie naar een natuurinclusieve samenleving voor algeheel biodiversiteitsherstel.

Subsidiehoogte

Voor de provincie Zuid-Holland is er €28,2 miljoen beschikbaar in de periode 2021, 2022, 2023. Dit bedrag is grotendeels al gereserveerd voor specifieke maatregelen in de provincie (in de kuststreek, veenweiden-/plassengebied, de Zuid-Hollandse Delta en versnelling van het Natuur-Netwerk Nederland). Een investering vanuit deze middelen in Pasgeld lijkt daarom niet heel kansrijk. Het doel van het programma Natuur is echter breder en mogelijk biedt het programma kansen voor stedelijke groen.

Daarnaast komt er landelijk €41 miljoen euro beschikbaar voor boscompensatie voor de eerste drie jaar van het programma. De bossenstrategie zet er op in dat de ontwikkeling van nieuw bos in combinatie met woningbouwontwikkeling zal worden vormgegeven en geeft als indicatie dat er in potentie 5000 ha bos in combinatie met woningbouw gerealiseerd zou kunnen worden, maar financiering van deze koppelkansen leek ten tijde van het opstellen van de bossenstrategie nog niet geregeld.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

De provincie Zuid-Holland heeft in samenwerking met partners het maatregelen-pakket opgesteld, waar de middelen van het rijksprogramma natuur aan besteed zullen worden. Deze maatregelen richten zich op:

- Natuurherstel in de overbelaste stikstofgevoelige gebieden;
- Gebiedsgerichte maatregelen gericht op:
 - Verbetering kwaliteit van natuurgebieden;
 - Hydrologische verbetering;
 - Versnelling van verwerving en optimalisering van inrichting Natuur Netwerk Nederland;
 - Maatregelen in overgangszones;
 - Overige kwaliteitsmaatregelen.
- Uitvoering in 2021-2023.

De provincie gaat de komende tijd onderzoek doen naar de maatregelen voor de tweede fase van het programma (na 2023). Het is ten tijde van het uitvoeren van deze quickscan nog onduidelijk hoe boscompensatie tot uitvoering zal worden gebracht. In 2021 worden hierover nadere afspraken gemaakt.

Vervolg

Voor Pasgeld is het wenselijk om de ontwikkelingen rond het Programma Natuur te volgen en ook in de gaten te houden wat de provincie in de tweede fase voor maatregelen voorziet en of meer stedelijk groen daarin een rol kan/gaat spelen. Het programma natuur bestaat naast deze gebiedsgerichte maatregelen ook uit generieke maatregelen, waaronder het beter verankeren van natuur in de maatschappelijke belangenafweging en besluitvorming. Onderdeel van het programma is om hier zowel in de wetenschap als de praktijk mee aan de slag te gaan. Ook dat proces en de uitkomsten zijn mogelijk relevant voor Pasgeld.

3.12. Sociale Woningbouw regio Haaglanden - Zuid-Holland

Doel

Versnelling van de bouw van sociale huurwoningen in het belang van een voldoende en evenwichtig gespreide sociale woningvoorraad in de woningmarktregio Haaglanden.

Subsidiehoogte

Voor het jaar 2021 is er in totaal €2.700.000 beschikbaar gesteld en voor 2022 wordt er opnieuw een bedrag beschikbaar gesteld. Er kan per sociale huurwoning maximaal €7500 aangevraagd worden, tot een maximum van €900.000.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

- De bouw van de sociale huurwoningen kan starten binnen 2 jaar na het verlenen van subsidie;
- De woningen maken onderdeel uit van een regionaal woningbouwprogramma en blijven minimaal 20 jaar in het sociale huursegment;
- Het project heeft geen andere financiering ontvangen van de provincie Zuid-Holland voor dit project.

Gunstig aan deze regeling is dat er vooraf geen vereist percentage is voor de hoeveelheid sociale huur, dus dat de sociale huur in Pasgeld per definitie in aanmerking komt.

Vervolgstappen

Aanvragen kunnen ingediend worden tot en met 31 december 2022. Voor deze subsidie geldt wie het eerst komt, het eerst maalt. Er dient een projectplan en vragenlijst te worden opgesteld. De contactpersoon voor een conceptaanvraag is l.garnier@pzh.nl.

3.13. Specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord – RVO

Doel

Schonere lucht en gezondheidswinst.

Subsidiehoogte

In 2021 wordt er €12.669.00 beschikbaar gesteld voor projecten die bijdragen aan een schonere lucht. De maximale bijdrage voor een emissieverlagend/pilotproject is €500.000 en voor een 'overig project' €100.000. Een emissieverlagend project moet voorkomen dat verontreinigende stoffen in de lucht komen. Een emissieverlagend project kan naar verwachting de druk op de GREX niet verlichten, maar mogelijk kan een subsidie op basis van deze regeling er wel toe bijdragen dat eventuele negatieve (milieu-)effecten van de woningbouwontwikkeling op de direct aanwonenden worden verminderd. Een 'overig project' kan bijvoorbeeld bestaan uit innovatieve maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Afhankelijk van de gekozen innovatieve maatregel, biedt dit koppelkansen met vergroening en recreatie.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

- Indiener moet het Schone Lucht Akkoord (SLA) ondertekend hebben.
 - Rijswijk is ondertekenaar van het SLA
- Een emissieverlagend project moet gericht zijn op de directe en structurele verlaging van de belangrijkste verontreinigende stoffen.
 - Een pilotproject voor emissieverlaging zou zich kunnen richten op het beperken van de milieudruk op de bouwplaats van de nieuwbouwontwikkeling in relatie tot de omgeving.
- Een innovatief project moet nieuwe technieken, maatregelen of sociale innovaties gebruiken, gericht op het verbeteren van de luchtkwaliteit.
 - Een innovatief project ten behoeve van schone lucht biedt mogelijk koppelkansen met groen, bijvoorbeeld door een innovatief project op te zetten waarbij de filterende eigenschappen van groen worden geoptimaliseerd.

Vervolgstappen

Het beschikbare bedrag wordt verdeeld op basis van de volgorde van de binnenkomst van aanvragen.

3.14. Stad- en landverbindingen – Provincie Zuid-Holland

Doel

Het vergroten van de bereikbaarheid van groengebieden en recreatieve routes in het buitengebied voor recreanten vanuit hun woning.

Subsidiehoogte

Voor 2021 is €300.000 beschikbaar gesteld. De hoogte van de subsidie is 50% van de kosten. Het subsidiebedrag is minimaal €10.000 en maximaal €100.000.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

- Er moeten minimaal 15 punten behaald worden voor het project op grond van de beoordelingscriteria;
- De maatregelen en voorgestelde gebieden zijn openbaar toegankelijk;
- Beheer en onderhoud is voor zeven jaar geborgd.

Pasgeld voldoet nog niet aan deze voorwaarden, maar kan daar wellicht wel aan gaan voldoen. Met hulp van deze subsidie kunnen groene recreatieve verbindingen naar nabijgelegen groengebieden aan de planvorming worden toegevoegd.

Vervolgstappen

Een aanvraag kan van 1 juli tot en met 15 september worden ingediend. Een aanvraag bevat een aanvraagformulier, projectplan en financieringsplan.

3.15. Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap Zuid-Holland (SKNL) – RVO

Doel

Agrarische grond omzetten naar natuur en/of de kwaliteit hiervan ontwikkelen en verhogen.

Subsidiehoogte

Voor 2021 is er €20.000.000 beschikbaar gesteld voor inrichting en €35.000.000 voor functiewijziging. Voor de aanleg van natuur zijn normbedragen per hectare gesteld per type natuur.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

Er kan een investeringssubsidie aangevraagd worden voor de omzetting van landbouwgrond in een natuurterrein (compensatie van de waardedaling). Ook kan er een subsidie gevraagd worden voor de kosten voor de inrichting van het (nieuwe) natuurgebied. Pasgeld-Oost kent momenteel een agrarische bestemming en het waardeverlies bij omzetting naar natuur kan (deels) met deze regeling worden opgevangen. Voor deze regeling gelden de volgende eisen:

- Het gebied waarvoor de aanvraag wordt ingediend moet opgenomen zijn in de kaart die is bijgevoegd bij het openstellingsbesluit.
 - Pasgeld staat niet op de kaart voor de openstelling van 2021, maar wellicht is het mogelijk om samen met de provincie te verkennen om gebieden voor 2022 (of later) op te nemen.
- De eigenaar van de grond dient de aanvraag in te dienen.
- Bij functie-omzetting kan alleen de eigenaar van landbouwgrond de aanvraag indienen.
 - Pasgeld-West kent momenteel geen agrarische bestemming, Pasgeld-Oost wel.
- De landbouwgrond is de afgelopen vijf jaar onafgebroken landbouwkundig in gebruik geweest.
 - Dit kan een struikelblok vormen voor een aanvraag voor Pasgeld.
- Met de functieverandering worden de doelen uit het Natuurbeheerplan van uw provincie gerealiseerd.
- Voor de verwerving van de landbouwgrond is geen subsidie gegeven.

Vervolgstappen

De aanvraagperiode voor 2021 is voor Pasgeld niet relevant, omdat de locatie (nog) niet in het provinciaal beleid is opgenomen. De eerste vervolgstap zou daarom zijn om te bezien of een delen van de agrarische grond in Pasgeld-Oost op deze kaart terecht zouden kunnen komen en wat de voorwaarden hiervoor zijn. Voor meer contact over de SKNL bij de provincie, kan contact worden gezocht via zuidholland@pzh.nl.

3.16. Subsidies vervoersautoriteit – Metropoolregio Den-Haag/Rotterdam

Doel

De regeling heeft als doel de realisatie van de regionale doelstellingen uit het UAB op zo sober en doelmatig mogelijke wijze te ondersteunen.

Subsidiehoogte

De bestuurscommissie stelt jaarlijks een subsidieplafond vast. Voor de infrastructurele projecten dient minimaal €25.000 te worden aangevraagd, voor aanvragen op het gebied van duurzame mobiliteit en pilots geldt hetzelfde.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

- De subsidieaanvraag sluit aan op een subsidiecategorie, zoals 'fiets-infrastructuur'.
- Subsidies worden uitgekeerd op basis van het investeringsprogramma Vervoersautoriteit (IPVa).
 - Vervoersprojecten in Pasgeld zijn hierin (nog) niet opgenomen.
- De uitvoering van de activiteiten start binnen 1 jaar na beschikking.

Vervolg

Om kans te maken op een vervoerssubsidie van de MRDH dient een project eerst opgenomen te worden in het IPVa. Hiervoor dient een projectintakeformulier te worden ingevuld op 31 juli vooraf aan het begrotingsjaar, te vinden via <https://mrdh.nl/doen/subsidies-vervoersautoriteit>. Op basis daarvan kan vervolgens een subsidieaanvraag worden gedaan. Een kanttekening hierbij is dat er door de gemeente Rijswijk in gemeentelijke stukken gesproken wordt van een nog aan te vragen fietssubsidie bij de MRDH¹, het is daarom de vraag of een aanvraag voor Pasgeld in dat licht nog kansrijk is.

3.17. Uitvoeringsagenda Rijke Groenblauwe Leefomgeving – Provincie Zuid-Holland

Doel

Een rijke groenblauwe leefomgeving in Zuid-Holland: Transitie naar een groen en waterrijk stedelijk landschap en infrastructuur.

Subsidiehoogte

De uitvoeringsagenda spreekt momenteel niet van subsidies of financiële bijdragen. Wél spreekt de provincie van ambities die direct raken aan de ontwikkeling van Pasgeld, zoals het natuur-, klimaat-, erfgoed-, en waterinclusief ontwerpen bij stedelijke transformatiegebieden en versterking van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van stadsranden. De Schie-Vlietzone is een van de regioprojecten binnen het landschapspark Zuidvleugel die in de uitvoeringsagenda genoemd wordt.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

Voor de uitvoering van de agenda zijn een aantal (mogelijke) pilots benoemd. Pasgeld maakt daar nu geen deel van uit, maar de provinciale ambitie is om ook andere pilots uit te werken. Ook wil de provincie toe naar de uitwerking van groene city deals.

Vervolg

¹ Corsanummer 20.038339

Om de koppelkansen met het landschapspark Zuidvleugel verder te verkennen, kan Rijswijk contact opnemen met de provincie via djm.van.megen@pzh.nl. De gemeente is reeds ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij het gebiedsproces om een gezamenlijk toekomstperspectief voor de Vlietzone te ontwikkelen.

3.18. URBACT IV – EU

Doel

In de periode 2021-2027 zal URBACT geïntegreerde duurzame stedelijke ontwikkeling promoten. URBACT kan steden helpen om duurzame stedelijke plannen te ontwerpen en realiseren.

Subsidiehoogte

Niet van toepassing. Er is in de periode 2021-2027 €79,679m beschikbaar voor het programma. Het programma houdt zich primair bezig met netwerken en kennisuitwisseling. Het programma is niet gericht op de fysieke uitvoering van maatregelen. URBACT kan wel helpen bij het in de praktijk brengen van innovaties die uit URBACT III naar voren zijn gekomen en het delen van good practices voor duurzame stedelijke ontwikkeling.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

Niet van toepassing. URBACT is toegankelijk voor steden van alle grootten.

Vervolg

De voorbereidingen voor het ontwerp van URBACT IV zijn begonnen. In juni 2022 gaat het programma naar verwachting van start.

3.19. Vliegende Brigade - provincie Zuid-Holland

Doel

Het versnellen van de planvorming van woningbouwprojecten.

Subsidiehoogte

Voor 2021 is het subsidieplafond €3.000.000. De gemeente Rijswijk kan per aanvraag minimaal €25.000 aanvragen en maximaal €150.000. Per kalenderjaar mag Rijswijk maximaal 2 aanvragen indienen.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

De subsidie wordt besteed aan de inhuur van expertise of capaciteit voor versnelling van de woningbouw. De gemeente dient zelf minimaal 20% van deze kosten te dragen en kan voor de overige 80% een subsidie aanvragen.

- De woningbouw dient binnen Bestaand Stads- en Dorpsgebied te liggen;
- De woningbouw dient tenminste 25 woningen te betreffen;
- De inhuur wordt binnen 26 weken na subsidieverlening gestart en maximaal 2 jaar na subsidieverlening afgerond.

Pasgeld voldoet aan al deze criteria.

Vervolgstappen

Voor deze subsidieregeling geldt wie het eerst komt, het eerst maalt. Bij een spoedige aanvraag na het zomerreces is een subsidiebijdrage kansrijk. Voor het indienen van de subsidieaanvraag dient er een projectplan en begroting ingediend te worden, samen met een vragenlijst. Een conceptaanvraag kan besproken worden door contact op te nemen met o.van.eijk@pzh.nl.

3.20. Woningbouwimpuls, 3^e tranche - BZK

Doel

Versnelling van de woningbouw en vergroten van het aanbod betaalbare woningen.

Subsidiehoogte

Er is in totaal een bedrag van €250 miljoen euro beschikbaar. Er is geen maximumbedrag voor de aanvraag, maar er bestaat een cofinancierings eis van 50% van het publiek tekort. Kijkend naar reeds gegunde aanvragen in Zuid-Holland is een subsidiebijdrage onder de €5000 per woning kansrijk.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

De maatregelen waar een bijdrage voor gevraagd kan worden betreffen infrastructurele ontsluiting, verlagen van stikstofdepositie, bodemsanering, uitplaatsen van hinder, inrichting openbare ruimte en betaalbaar maken van de woningen. Afhankelijk van de verdere planuitwerking voor Pasgeld, lijkt een aanvraag op basis van bodemsanering, inrichting openbare ruimte en/of betaalbaar maken van woningen mogelijk.

- Het project voor de aanvraag moet tenminste 500 woningen bevatten.
 - Pasgeld-Oost valt daarmee buiten de boot voor deze regeling, maar Pasgeld-West niet.
- Een aantoonbaar publiek tekort.
- Medeoverheden moeten tenminste 50% van het tekort dekken.
 - Dit kan dus de gemeente Rijswijk zijn, maar kan ook een andere publieke partij zijn. Het is niet zeker of de gemeente Rijswijk zelf de financiële ruimte heeft om 50% van een tekort te financieren.
- Minimaal 50% van de woningen valt in het betaalbaar segment.
 - Het woningbouwprogramma voor Pasgeld is nog niet vastgesteld.

Vervolgstappen

De 3^e tranche voor de woningbouw wordt op 1 september 2021 opengesteld en een eventuele aanvraag moet voor 17 september 2021 zijn ingediend.

3.21. Woonvormen senioren Zuid-Holland – Provincie Zuid-Holland

Doel

Het versnellen van de realisatie van zelfstandige woningen voor de doelgroep senioren binnen een project met een centrale ontmoetingsruimte.

Subsidiehoogte

Er is voor 2021 €1.500.000 beschikbaar gesteld. Per subsidiabele zelfstandige woning kunnen gemeenten €5000 aanvragen. Met een minimale aanvraag van €25.000 en een maximale aanvraag van €250.000.

Belangrijkste subsidievoorwaarden

- De bouw dient te starten uiterlijk 3 jaar na de beschikking;
- De woningen voldoen aan de vereisten van Bouw Advies Toegankelijkheid;
- Een centrale inpandige of uitpandige ontmoetingsruimte;
- Woningen hebben een VON-prijs van maximaal €225.000;
- De huurwoningen hebben een huurprijs van maximaal €1000;
- Het project wordt binnen bestaand stad- en dorpsgebied gerealiseerd of maakt deel uit van de 3-hectare kaart;
- Er is sprake van een financieel tekort.

Het is op voorhand niet duidelijk of seniorenwoningen met een centrale ontmoetingsruimte onderdeel uit zullen maken van de programmering in Pasgeld en ook niet of deze woningen aan de prijs-voorwaarden zullen voldoen. Wanneer Rijswijk besluit tot een bijzonder seniorenproject, kan deze regeling een manier zijn om de druk op de GREX te verlichten en biedt het kansen om een bijzonder (en mogelijk ook extra groen?) seniorenproject te realiseren.

Vervolgstappen

Elke gemeente kan één aanvraag indienen in de periode 15 september tot 1 oktober. Bij toekenning geldt wie het eerst komt, het eerst maalt. Tot 10 september kan een conceptaanvraag worden besproken via sterkestedenenendorpen@pzh.nl.

4. Conclusie

Er zijn behoorlijk wat regelingen/koppelkansen beschikbaar voor Pasgeld. Een deel van deze kansen kunnen de druk op de GREX direct verlichten, met andere regelingen kunnen aanvullende maatschappelijke doelen bekostigd worden. Weer andere kansen zijn (vooralsnog) niet financieel van aard. Voor een groot deel van de kansen geldt dat Pasgeld nog niet voldoet aan een aantal subsidievoorwaarden en dat aanpassingen en/of aanvullende inzet benodigd zouden zijn om aan de subsidievoorwaarden te kunnen voldoen. De sluitingsdatum voor een aantal subsidieregelingen komt hard dichterbij. Dat bemoeilijkt het indienen van aanvragen waarvoor Pasgeld niet zonder meer aan de subsidievoorwaarden voldoet. Maar ook subsidieregelingen waar Pasgeld wél aan de voorwaarden voldoet, vereisen soms snel handelen. Om deze redenen concluderen we op basis van de quickscan dat de gemeente Rijswijk er goed aan doet om de volgende subsidiekansen komende tijd prioriteit te geven:

- Woningbouwimpuls 3e tranche;
 - Het is nog onduidelijk of Pasgeld voldoet aan de betaalbaarheidseis, maar de woningbouwimpuls is een grote financiële kans voor Rijswijk en biedt kansen voor de betaalbaarheid en inrichting van de openbare ruimte in het plangebied.
- Vliegende Brigade;
 - Met de Vliegende Brigade kan Rijswijk directe financiële dekking vinden voor bijvoorbeeld de voorbereidings/plankosten die de gemeente maakt om te komen tot een plan met (meer) draagvlak in de omgeving.
- Stad- en Landverbindingen;
 - Om dekking te vinden voor de recreatieve aansluiting van Pasgeld op haar omgeving, is de subsidieregeling Stad- en Landverbindingen kansrijk.
- Sociale Woningbouw regio Haaglanden
 - Er zijn ook behoorlijk wat regelingen beschikbaar voor sociale/betaalbare woningen. Deze regelingen bieden kansen om in Pasgeld-Oost de stedenbouwkundige uitwerking groen en klimaatadaptief te maken, zonder dat daarbij het percentage sociaal zou hoeven te worden aangepast. Qua subsidiebijdrage per woning lijkt de regeling voor Haaglanden daarbij op het eerste oog de aantrekkelijkste, maar het loont om eerst bij de subsidieverstrekker te informeren over uitputting van de verschillende regelingen.

Als Rijswijk echt ambitieus is ten aanzien van de ontwikkeling van Pasgeld, is het European Urban Initiative interessant. De eisen en inspanningen om een Europese subsidie van formaat binnen te halen zijn echter van een andere orde. In feite zou dit vereisen dat voor Pasgeld een bijzonder hoog ambitieniveau wordt gesteld, gericht op innovatie in duurzame gebiedsontwikkeling. Pasgeld wordt in dat geval ontwikkeld als toonbeeld van duurzame gebiedsontwikkeling, met innovaties die op te schalen zijn naar andere Europese gebiedsontwikkelingen.

Op de korte termijn is het advies om contact te leggen met de in het overzicht opgevoerde contactpersonen bij de subsidieversterkers, voor tenminste de vier hierboven genoemde subsidies. De subsidieverstrekkers zelf kunnen de beste inschatting maken voor de kansrijkheid van een aanvraag voor Pasgeld. Tot slot is het advies om verantwoordelijkheid voor het geven van een vervolg aan deze quickscan binnen de projectorganisatie voor Pasgeld te beleggen.

5. Bijlage

- TwynstraGudde 2021, Eindrapport MKBA Pasgeld West en Oost
- Tauw 2021, Onderzoeksrapport Tauw natuurwaarden Pasgeld
- Gemeente Rijswijk en KuiperCompagnons 2009, Masterplan Rijswijk Zuid
- KuiperCompagnons 2021, (concept) schetsboek Pasgeld
- KuiperCompagnons 2021, Inloopavond juli 2021
- Woondeal Zuidelijke Randstad
- RVO, 'Woningbouwimpuls voor gemeenten', (bezoek op 29-7-2021), URL: <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/woningbouwimpuls>.
- <https://ez.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=ca16054497b144409162953b93bb82a1>
- Provincie Zuid-Holland, (bezoek op 30-7-2021), URL: <https://www.zuid-holland.nl/loket/subsidies/subsidies/vliegende-brigade-zuid-holland-woningbouw/>
- Provincie Zuid-Holland, (bezoek op 30-7-2021), URL: <https://www.zuid-holland.nl/loket/subsidies/subsidies/knelpuntenpot-sociale-huur-middenhuur-zuid-holland/>
- Provincie Zuid-Holland, (bezoek op 30-7-2021) URL: <https://www.zuid-holland.nl/loket/subsidies/subsidies/sociale-woningbouw-regio-haaglanden-zuid-holland/>
- Provincie Zuid-Holland, (bezoek op 30-7-2021), URL: <https://www.zuid-holland.nl/loket/subsidies/subsidies/woonvormen-senioren-zuid-holland-woningbouw/>
- Openstellingsbesluit subsidie kwaliteitsimpuls recreatie in gebieden in Zuid-Holland 2021.
- Provincie Zuid-Holland 2021, (bezoek op 30-7-2021), URL: <https://www.zuid-holland.nl/loket/subsidies/subsidies/groen/>
- Openstellingsbesluit subsidie stad-land-verbindingen in Zuid-Holland 2021.
- Openstellingsbesluit subsidie Gezond Natuur Wandelen in Zuid-Holland 2021.
- Openstellingsbesluit SNL en SKNL Zuid-Holland 2021.
- RVO, 2021. (bezoek op 30-7-2021) URL: <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/kwaliteitsimpuls-natuur-en-landschap-skn>
- Metropoolregio Den Haag/Rotterdam 2021, (bezoek op 30-7-2021), URL: <https://mrdh.nl/doen/subsidies-vervoersautoriteit>
- Metropoolregio Den Haag/Rotterdam 2021, (bezoek op 30-7-2021), URL: <https://mrdh.nl/doen/bijdrageregeling-economisch-vestigingsklimaat>.
- Subsidieverordening Vervoersautoriteit MRDH 2018.
- Startnotitie Gezond en Veilig Zuid-Holland: *Zuid-Holland elke dag gezonder door een gezonde en veilige leefomgeving*, versie 6 oktober 2020.
- RVO, 2021, (bezoek op 2-8-2021), URL: <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/life>
- RVO, 2018. 'LIFE; Europese Subsidie voor duurzame projecten'. URL: https://www.rvo.nl/sites/default/files/2019/03/LIFE%20-%20Europese%20subsidie%20voor%20duurzame%20projecten_0_1.pdf.
- Provincie Zuid-Holland, 18 maart 2021, 'Informatie Programma Natuur', informatie aan de Provinciale Staten.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Interprovinciaal Overleg van, voor en door provincies, 2020. 'Uitvoeringsprogramma Natuur', URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/12/08/uitvoeringsprogramma-natuur>.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de gezamenlijke provincies, 2020. 'Bos voor de toekomst; uitwerking ambities en doelen landelijke bossenstrategie en beleidsagenda 2030'. URL:

- <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/11/18/uitwerking-ambities-en-doelen-landelijke-bossenstrategie-en-beleidsagenda-2030>.
- Provincie Zuid-Holland, 2018. 'Uitvoeringsagenda Rijke Groenblauwe Leefomgeving'.
 - Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord. URL: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-9783.html>.
 - RVO, 2021. 'Specifieke Uitkering Schone Lucht Akkoord (SpUK SLA)', (bezoek op 4-8-2021), URL: <https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/spuk-sla>
 - Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2021. 'Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord 2021-2023', (bezoek op 4-8-2021) URL: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/03/26/bijlage-1-uitvoeringsagenda-schone-lucht-akkoord>.
 - RVO, 2021. 'Presentatie RVO Webinar SpUK SLA', (bezoek op 4-8-2021), URL: <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/03/presentatie-rvo-webinar-spuksla.pdf>.
 - Delfland, 2021. 'Werkwijze met perspectief', (bezoek op 5-8-2021), URL: <https://www.hhdelfland.nl/regelen/stimuleringsregelingen/klimaatadaptatie/werkwijze-perspectief/>.
 - Delfland, 2021. 'Stimuleren van klimaatadaptatie initiatieven; intakeformulier werkwijze Met Perspectief', (bezoek op 5-8-2021), URL: <https://www.hhdelfland.nl/regelen/stimuleringsregelingen/klimaatadaptatie/werkwijze-perspectief/>.
 - Delfland, 2021. 'Werkwijze 'Met Perspectief', (bezoek op 5-8-2021), URL: <https://www.hhdelfland.nl/regelen/stimuleringsregelingen/klimaatadaptatie/>.
 - Provincie Zuid-Holland, 2021. 'POP3 openstellingsbesluiten 2021', (bezoek op 5-8-2021), URL: <https://www.zuid-holland.nl/overons/bestuur-zh/gedeputeerde-staten/besluiten/2021/april/20-april/pop3-openstellingsbesluiten-2021/>.
 - Provincie Zuid-Holland, 2021. 'POP3, 2.6: Niet-productieve investeringen water, subsidie', (bezoek op 5-8-2021), URL: <https://www.zuid-holland.nl/loket/subsidies/subsidies/deelproducten-pop3/pop3-2-6-productieve/>.
 - Kansen voor West, 2021. '60%-versie OP Kansen voor West 3', (bezoek op 5-8-2021), URL: <https://www.kansenvoorwest2.nl/files/5-a-60-versie-op-kansen-voor-west-3-voor-consultatie-cvt.pdf>.
 - Kansen voor West, 2021. 'Documenten/Regelgeving', (bezoek op 5-8-2021), URL: <https://www.kansenvoorwest2.nl/nl/documenten/>.
 - European Commission, 2021. 'Explanatory Memo: European Urban Initiative- Post 2020', (bezoek op 5-8-2021), URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/brochure/explanatory_memo_eui_post_2020_en.pdf.
 - URBACT, 2021. 'URBACT IV 2021-2027; INTERREG Programme Document, draft version 2', (bezoek op 5-8-2021), URL: https://urbact.eu/sites/default/files/1-urbact_iv_cp_final_draft.pdf.

TwynstraGudde adviseert overheid en bedrijfsleven op veel van de grote en urgente thema's van deze tijd. Denk aan veiligheid, diversiteit, digitalisering, mobiliteit, duurzaamheid, energie, financiën en gezondheid. We bieden onze opdrachtgevers unieke, werkbare oplossingen en brengen complexe projecten en programma's tot een goed einde. Iets creëren van blijvende waarde, daar gaan we voor. Daardoor hebben we een directe impact op (toekomstige) maatschappelijke en economische ontwikkelingen. En dus een grote impact op morgen.